

Віра Аксьонова – докторка філософських наук, професорка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький, Україна

Валерій Кобзар – здобувач вищої освіти 1 курсу магістратури факультету журналістики

Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ НЕТОЛЕРАНТНОСТІ В ОСВІТІ У КОНТЕКСТІ АКСІОСФЕРИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Духовний потенціал людини ніколи не буває результатом впливу тільки внутрішніх або зовнішніх цінностей. Він є відображенням цілісності внутрішнього індивідуального світу культури і зовнішнього соціокультурного простору суспільства [5]. Але у реальності внутрішній та зовнішній чинники не завжди відповідають один одному, а іноді діють навпаки. Для оптимізації цього процесу необхідна комунікативна трансформація зовнішніх соціокультурних факторів у внутрішній особистісний стиль [2]. Адже сутнісною стороною індивідуально-культурного світу особистості, її ціннісного ядра, є духовне спонукання до реалізації її творчих задумів [3]. Але, разом з тим, прояви некритичного, догматично-стереотипного мислення, нетерпимості, неадекватна самооцінка, нерішучість, негативні звички тощо, виступають бар'єрами всередині освітньої системи на шляху реалізації творчих здібностей молоді. Навпаки, комунікативна готовність і здатність протистояти несприятливим управлінським, пропагандистським і політико-ідеологічним впливам зовні спонукає до повної особистісної мобілізації, що є показником досить високого рівня політичної та правової культури молоді [1].

Мета роботи: розкрити шляхи подолання стереотипів нетерпимості в освіті у контексті аксіосфери сучасного українського суспільства.

Синергетичний підхід до освітнього процесу висвітлює філософсько-гуманістичний зміст імперативу становлення політичної нації, що впливає на подолання певних негативних стереотипів у масовій свідомості, у черговий раз засвідчує цінність концепції ноосфери В. І. Вернадського [8]. Загальнолюдські цінності – ідеали, символи, зразки – створюють цивілізаційні мрії у свідомості молодої людини, регулятивна мета яких – усвідомлювати право на захист гуманістичних цінностей, спонукають до найбільш повної реалізації творчого потенціалу, викликають постійний «неспокій» і «незадоволення», залишаючи молоду людину в стані позитивної творчої напруги протягом тривалого часу [13;14;15].

Задача ціннісного освоєння сенсу буття в тому, щоб брати безпосередню

участь у створенні відповідних умов, завдяки яким удосконалюється спрямування молодого людини до конструктивних дій, що з'єднує її національні і громадські орієнтири, саме під час кризових явищ, воєнної агресії тощо [7]. Саморегулятивність, як соціокультурна цінність, долає стан аномії, оскільки є окремим важелем втілення нормативів громадської безпеки й здійснює власну самосвідомість, реалізуючи наміри новаторів за відповідними нормами. У свій час Е. Дюркгейм ввів поняття «аномії», щоб визначити універсальний стан суспільної кризи, соціальної системи, самоорганізаційною властивістю якої є негайне додання повільного ставлення до її загрозливих проявів. Організаційна атмосфера ціннісно-нормативного вакууму у сучасній освітній системі відображує перехідний період боротьби країни в умовах зовнішньої агресії, розвитку громадянського суспільства, становлення політичної нації. Стан буття суспільства характеризується тим, що початок нового етапу розвитку країни гальмують старі норми, що часто-густо суперечать загальнолюдським цінностям і перестають діяти узагалі, а нові ще остаточно не встановилися [11]. Саме цей стан аномії пізніше описує Й. Хейзінга в праці «Осінь середньовіччя», малюючи апокаліптичні уявлення як типову картину масової духовної розгубленості, дилетантизму, аморалізму, цинізму, аномії тощо [4].

Час від часу в культурі має місце ефект кризи моральних цінностей, виникають проблемні ситуації, що відображують розмивання ціннісного ядра духовності, тобто підміни «своїх» цінностей «чужими», розбіжність думок, слів та практичних дій. Наприклад, мова йде про труднощі соціалізації особистості, що навчається у віці від 18 до 30 років (± 3 роки). Вікові труднощі ускладнюються тим, що молоді люди, які є натурами неординарними, обдарованими, починають активно протистояти бюрократичному невігластву, несправедливості, стереотипності мислення. В цих умовах саме освітянам необхідно ініціювати відповідний інтерес молоді до розвитку діалогових, крос культурних та мультикультурних форм спілкування, самоосвіти та самовиховання, саморегуляції власної поведінки, удосконалення шляхів підвищення рівня культури, тобто зміцнення морально-сенсового підґрунтя особистості, яка є «синергетичною людиною».

Отже, синергетичний аналіз освітнього простору України за умов воєнної агресії відображає всю сукупність еволюційних підходів до формування національної ідеї, онтологізації толерантного спрямування вектору позитивних змін надії історичної нації, виявляє прихильників конвенціоналізації та реалізації гуманітарного потенціалу суспільства [9;10;12]. «Синергетична людина» є патріотичною і заради Вітчизни готова віддати власне життя. Таким чином, духовна занепокоєність патріотично-зорієнтованої молодого людини змінює суспільні цінності сучасної України.

Список використаних джерел:

1. Aksyonova V., Sklovsky I. Personality as a phenomenon of civilized adoption of European values. Problem space of modern society: communicative and pedagogical interpretations collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. Z o.o, 2019. P.126– 141. Institute of European Integration (Warsaw, Poland) Recommended for publication by the Program and Scientific Council of Institute of European Integration (№5-07, 22.02.2019). Published under the terms of the Creative Commons CC BY-NC 4.0 Licnse (WoS). <https://cutt.ly/jgMyFuO>
2. Vira Aksyonova, Svitlana Suvorova, Alex Halapsis, Stella Vetrova, Igor Sklovsky Interrelation and Consistency in the Thematic Stages of the Publicistic Style. Studies in Media and Communication Vol. 10, No. 3; 2022, p. 205-209. (SCOPUS) Special Issue ISSN: 2325-8071 E-ISSN: 2325-808X Published by Redfame Publishing URL: <http://smc.redfame.com>
3. Vira Aksyonova, Oleksii Shtepa, Svitlana Kovalenko, Olha Koban, Oleksandr Holovko Socio-philosophical analysis of Ukrainian legal mentality in the context of European integration processes. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela Vol.41. N° 76. Enero Marzo 2023. P. 378-399. (WOS).
4. Аксьонова В.І. Проблеми культурно-комунікативної синергії освіти на шляху розвитку громадянського суспільства в Україні. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції Модернізація Вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції. (м. Кропивницький, 19-20 травня 2022 року). Кропивницький-Львів: ЛА НАУ, 2022.С. 293-294.
5. Аксьонова В.І. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору: монографія. Кіровоград: КЛА НАУ, 2016. 228 с.
6. Бех В.П. Інформаційна сутність соціальних систем як онтологічна основа сучасного інтеграційного процесу / Нова парадигма: Журнал наукових праць / Гол. Ред. В.П. Бех. Вип.65.Ч.1. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 411 с.
7. Борінштейн Є.Р. Соціокультурна толерантність у сучасному українському суспільстві/Глобальні проблеми сучасності в контексті історико-філософського знання. Одеса-Дніпропетровськ: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2016. С.13-27.
8. Вернадський В.І. Біосфера та ноосфера. Київ, 2002. 58 с.
9. Винниченко В. Відродження нації. Київ, 1990. Т.1. 348 с. Т.2. 328 с.
10. Ворников В.І. Конвенціональні принципи взаємовідносин у суспільстві, що самоорганізується: монографія. Одеса: Астропринт, 2017. 404 с.
11. Петінова О.Б. Економічна людина: досвід соціально-філософської експлікації: монографія. Одеса, 2016. 336 с.
12. Скловський І.З. Український етнос на рубежі ХХ-ХХІ ст. (Метафізичний аналіз): монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2007. 320 с.
13. Toffler A. The Adaptive Corporation. Aldershot, Brookfield (Vt.): Gower, 1985. 217 p.
14. Habermas J. Justification and Application: Remarks on Discourse Ethics. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1993.197 p.
15. Cassirer E. On Basic Phenomena. The Philosophy of Symbolic Foms. Vol. 4. New Haven and London, 1996.